

407 scäv.
924-25.

Biräcalwa Siadalik :

L^r Kovats Andor

L^r Toghru Gyula
professor univ. k.

Debrecen, 1925. június hó 18. i.

Receptorum

vil 19

Receptorum
c. i. d. k. a. w.

Receptorum.

Debrecen, 1925. jún 25.

Toghru

*Az istenkáromlás
a magyar büntetőjogban.*

Jogtudományi doctori értekezés.

Írta:

Karsay Endre

Debrecen, 1925.



72288

Forrásművek:

- Angyal Pál: Az istenkáromlás. 1902.
- Edvi Ullás Károly: A Btk. magyarázata. 1894.
- Finkegy Ferenc: A magyar büntetőjog
tankönyve. 1914.
- Kántz Gusztáv: A magyar büntetőjog
tankönyve. 1881.
- Löw Főbiás: A magyar büntetőtörvénykönyv
teljes anyaggyűjteménye 1880.
- Schnierer Aladár: A magyar büntetőtör-
vénykönyv magyarázata. 1893.
- Vargha Ferenc: A botrány fogalma
a büntetőjogban (Magyar
Igazságügy XXIX. kötet.).
- Werner Résző: A magyar büntetőjog
kézikönyve. 1898.

Minden ember — kivéve az istentagadót s a tökéletesen megromlott lelkiút — bizonyos tisztelettel viseltetik egy magasabb rendű, az emberek és mindenek felett álló lény, az Isten iránt. Az Isten eszméje, egy felsőbb szellemi lény gondolata, akitől az ember függ, az emberi gondolkodás minden korszakában megtalálható. A vallásos érzület egyetemes közkinccse az emberiségnek. És a vallásos érzület különböző sértéseknek lehet kitéve, de azt kétségtelenül akkor éri a legnagyobb sértés, midőn harmadik sze-

mely ennek az érületnek a központ-
ját: magát az Isten-eszmét gyalázza.
A káromló tényleg a vallásos érület
ellen támad, midőn a vallásos tisztelet
tárgyát sértő szándékkal lealacsonyít-
ja; a cselekvés felháborodást kelt, bot-
rányt okozhat s mint ilyen a vallásos
kedélyt mélyen érinti, arossza hajló-
kat megméltelyezi s csupán a vallásos-
sággal mitsem törődőkre marad ha-
tástalan. Mai modern felfogásunk
szerint tehát az istenkáromlás, mint
az állampolgárok vallásos érületét
sértő cselekmény jön tekintetbe és
büntetetik. Ez nem mindig volt így.

Az ókor az istenkáromlást nem mint a vallásos érzület megsértését, de mint az isteni felség közvetlen megsértését fogta fel. Ez a felfogás nyilvánult meg évszázadok folyamán a középkori törvényhozásokban is. A káromló Istent sérti, Isten megbosszulja magát a népen, hogy ez meg ne történjék: Isten kiengesztelő, ennek pedig egyeduralkodó módja: a tetteit a lehető legszigorúbban, kegyetlenül megbüntetni. A káromlás jogi tárgya az Isten s a büntetés célja a megsértett Isten megbosszulása.

Később a vallás elleni delictumokat oly delictumoknak tekintették, melyeknél fogva az egyház sértetett meg.

Legújabbban az a felfogás lép előtérbe, hogy az istenkáromlás a polgárok alkotmányos jogának sérelmét jelenti, amennyiben a vallás szabad gyakorlása az alkotmányos jogok közé tartozik, a hívők vallásos érzületének védelme tehát az állam kötelessége. Ez a felfogás jut jelenleg büntető-törvénykönyvünkben is kifejezésre.

Mielőtt azonban ennek

intézkedését vizsgáljuk az istenkáromlásra vonatkozólag, vessünk egy rövid pillantást a multa, miként büntették az istenkáromlást régi törvényeink.

Flazánkban az istenkáromlást büntetni rendelő első törvény a török hódoltság első évtizedeiből való (1563). Az 1563. évi 42. törvény-cikkben jelenik meg az istenkáromlás, mint büntetendő cselekmény először.

A büntetés indoka ugyanaz, mint külföldön, Isten kiengesztelése: A káromlás tárgyai a törvény

szerint: Isten, a keresztység és a lélek.
A büntetés első ízben vesszőzés, második ízben botlás, harmad ízben halálbüntetés. A feljelentést elmulasztók is büntetendők.

A későbbi század törvényei új rendelkezést nem adnak, egyetül az 1563.-i decretum megújítására, illetve megerősítésére szorítkoznak; ezt tesszik: az 1659. évi 42. törvénycikk, az 1723. évi 116. t. cikk.

A büntetés még a XVIII. században is testfenyítés, illetve halál.

Az 1791.-i javaslat külön fejezetet szentel az istenkáromlás

büntető" cselekményének, a második rész (pars secunda de delictis eorumque poenis) 45. artikulusában (de blasphemia).

Az 1. §. rövid definitívot ad:
„Sub nomine blasphemiae intelliguntur contumeliae in Deum, atque illa, qua ad cultum divinum pertinent.” Tehát nemcsak az Isten szidalmazása tartozik ide, hanem a vallási szertartások gyalózkodása is.

A cselekvés elkövethető szóval, írással, tettel s a bűnösség egyenes arányban áll az okozott botrány-nyal.

A büntetés 1 naptól 3 évig terjedhető szabadságvesztés, mely javítóintézetben töltendő.

Az 1843.-i híres javaslat egy szóval sem emlékezik meg az istenkáromlásról.

A magyar büntetőtörvénykönyv az istenkáromlásról 190. §-ában intézkedik a következőképen: 190. §: Aki a 171. §-ban meghatározott módon Isten ellen intézett gyarló kifejezések által közbotrányt okoz; vétséget követ el és egy évig terjedhető fogsággal és ~~ex~~ forintig terjedhető pénzbüntetéssel

büntetik.

A kísérlet büntetendő.

Továbbiakban a bünesszékmenyt fogjuk taglalni az idézett 1908. alapján.

Anni mindenekelőtt a bünesszékmeny alanyát illeti, az lehet bármely vallású egyén, hitvalló, a vétség tényállásának befolyással nem lehet, mert a vallásos tisztet legfőbb tárgyának leolvasonyításánál nemcsak az egyház-felkeretek joga, hanem ezenkívül még az államnak, mint erkölcsi közületnek egyik nélkülözhetetlen alapja: a vallásosság támad-

tatik meg. Miért Yllés is mondja:
„a vallásos tisztelet legfőbb tárgyá-
nak lealacsonyításánál az állam
eszközei alapja, a szertartások meg-
akadályozásánál pedig a polgárok
lelkiismereti szabádsága támad -
tatván meg: az érdekeket és jogokat
az bármely vallású egyén támadá-
sa ellen hívatra van megvédeni.”

Ex a kérdés hazai irodalmi-
munkában vitán kívül áll.

A jogtárgynál - megtéve az
elkövetési tárgy és a jogi tárgy kö-
zötti különbséget - a következőket
állapíthatjuk meg: Az elkövetési

tárgy az Isten.

De vajjon mi értenő a közelebben használt Isten kifejezése alatt?

Az egyik személet felfogása szerint az istenség fogalma az egyes pozitív vallások felfogása szerint veendő: nem általános, hanem felekezeti jellege van. Körömlás lesz tehát mindazon, a megfelelő kellékekkel bíró cselekmény, melynek elkövetési tárgya általában az Isten, vagy Krisztus, a Szentlélek, Jehova stb. Ezt vallja Schnierer, ki szerint: „Mint hogy a kathólikus

egyház hitelvei szerint az istenség
szeméje a szentháromság sym-
bolumában jut kifejezésre, az
istenkáromlás vétsége Krisztus és
a Szentlélek gyalázása által is
elkövethető" (Schnierer: 316. l.).

Ezt a felfogást igazolja a
Curia álláspontja is. A Curia 1894.
március 2.-án kelt ítéletében ki-
mondotta, hogy „a római katolikus
és több más hazai vallás az Isten
szeméje alatt a szentháromságot
és ebben a názárethi Jézust is ért-
vén az ez ellen nyomtatvány út-
ján intézett gyalázó és közbiztonságot

okozó kifejezések is a btk. 190.§. -
ának tekintetei alá esnek." *

Er az Etlés álláspontja is:

"Az istenkáromlás minczen vala-
melyik vallásfelekezethnek az Isten
röl alkotott fogalmához kötve, hanem
a vallási tisztelet e legfőbb tár-
gyára általában kiterjed, — oly mő-
don mégis, hogy annak eldöntésé-
nél, vajjon ismerű esetben a ká-
romlás által közvetlenül az Isten
iránti tisztelet van-e megrtőmad-
va, esetleg az egyes vallások hit-
ágazatai is tekintettel veendőek. —

Egy pl. minthogy a római katolikus

* Márkus: Felsőbíróságaink elvi határozatai. IX. 512.

vallás az Isten-eszmét a szentháromság által fejezi ki, emulmányozva Krisztus és a Szentlélek is tárgya lehet az istenkövetelésnek; ellenben nem tartoznak ide pl. a boldogságos szűz, a szentek stb. " *

Ezzel az állásponttal szemben Finkey annak a nézetének ad kifejezést, hogy "Isten" alatt nem az egyes fennálló vallásfelekezetek, se nem valamely bölcsészeti rendszer felfogása szerint, "isten" fogalom "értendő", hanem az Isten abstract fogalma, (: a legfőbb lény:), mely az összes egy Istent hívó vallások

* Ullás: Kommentáris. II. 127.

tanainak alapját képezi. Az „Isten
fiának”, Krisztusnak, „Izűx Máriá-
nak” gyalázása tehát általában
nem tekinthető istenkáromlásnak.
Az ily gyalázó kifejezések s ezek
által való botrány okozás a H.
B. T. K. 51. §.-a alá vonható. (: a
vallásos tisztelet tárgyának gya-
lázása :). — Ellenben egy izraelita
gyülekezet előtt a Jehova, vagy egy
mohamedán társaság előtt Allah
gyalázása megállapíthatja a
190. §. tényállásidejét, mert Jehova
vagy Allah csak confessionalis
neme a legfőbb lénynek. Épügy

a „Mindenható” az „égi Atya” vagy más oly kifejezések, melyek kétségtelenül az Isten abstract fogalmát akarják kifejezni, ide tartoznak. Ezt a felfogását Finkey azokkal indokolja, hogy a vallásszabadság elvével, vagyis azokkal, hogy az állam, mint ilyen, nem tartozik egy felekezethez sem, csak az a felfogás egyértelmű össze, hogy Isten alatt csak a legfőbb lény érthető. *

Er az álláspont azonban tarthatatlan. Általános Isteneszmét véve fel az istenkirályság

* Finkey: 809. l.

elkövetési tárgyánál: a bűnöt filozó-
fiai fejtegetésekre kényszerítőenők,
ingadozó szubjektív felfogások kelet-
kezésének talaját munkálniók s ez
által megfosztanók az istenkárom-
lás vétségét biztos alapjától.

Azt fogadva tehát el, hogy
az istenséget, mint felekezeti fogal-
mat tekinthetjük a delictum el-
követési tárgyának, felmerül a kérdés,
csak a bevett és elismert felekeze-
tek tanai irányadók-e e tekintetben?
Közjogunk szerint szabadon vallhat
és követhet mindenki, bármely hitet,
vagy vallást s ennek folyamánya

a vallásos érület sértetlenségére vonatkozó jog, melyet az állam az Istent káromlók cselekményeivel szemben büntetőjogi sanctio felállításával megvéd. Angyal ugyanitt cantelával él, amennyiben azt mondja, hogy „ha oly vallás tanai szerinti Istensémet káromolt valaki, melynek felekezetté alakulni kívánó tagjaitól a miniszter a jóváhagyást (elismerést) megtagadta, mert a bemutatott hitelveket, tanokat a törvényekkel, vagy a közerkölcsiséggel ellenkezőnek találta: ez nem káromlás. Az ugyanis lehetetlen, hogy az állam egyfelől

a törvényekre s a közerkölcsiségre
ártalmas hatásának nyilvánításán
valamely Isten-eszmét s az ilyenből
fakadó vallási tanokat, másfelől az
ugyanazon Isten-eszme fakasztotta
vallásos érzületet védelmezve. Az
állam, nemzet, erkölcsellenes vallá-
sok tanai szerinti Isten-eszme sem-
mi esetre sem elkövetési tárgy.

Kérdés továbbá, hogy mi az
istenkárvételésnél az elkövetési
cselekedet.

A B. t. k. 190. §-át ismét idéz-
ve: „Aki a 171. §-ban meghatározott
módon Isten ellen intézett gyalázó

kifejezések által közbotrányt okoz,
vétséget követ el és egy évig terjedhe-
tő fogházzal és ezer forintig terjed-
hető pénzbüntetéssel büntetettetik."

"A kísérlet büntetendő"

Tehát az elkövetés abban áll,
hogy valaki gyűlekezetben nyilvánosan,
szóval, vagy nyomtatvány, írat, ké-
pes ábrázolat terjesztése, vagy köz-
szemlére való kiállítása által Is-
ten ellen gyolázó kifejezéseket in-
tér s ezzel közbotrányt okoz.

Vegyük a kritériumokat e-
gyenként vizsgálata alá.

1.) A cselekmény Isten ellen

intézett kifejezéssel követhető el. Mit értünk kifejezés alatt? Kifejezés alatt általában bármely lelki mozgásnak bármely módon való külső nyilvánulását szokták érteni. Tehát kifejezés számba jön az arcmozdulat és a testmozdulat is. Itt azonban tekintettel arra, hogy a magyar büntetőtörvény a szimbolikus cselekményeket nem tekinti „kifejezésnek”; ez alatt kizárólag a szó, az írás, a nyomtatvány, a képes ábrázolat, a szobormű, a célzatos daléneklés s effélék értendőek.

Kitűnik ez abból, hogy a

B. T. K. különbséget tesz „kifejezés” és „cselekmény” között 264. §-ában, illetőleg megvan ez a különbség az eme szakasz helyére került 1914. XL. t.c. 2. §-ában, mely szerint is: Aki más el-
len becsületesítő, lebecsületesítő, vagy megsemmisítő, kifejezést használ, vagy pedig ily „cselekményt” követ el, —
amennyiben az 1. §. esete nem fo-
rog fenn, — a becsület sértés vétsé-
gét követi el.

Nem tekinthető tehát isten-
káromlásnak az a Kanté által emlí-
tett eset, hogy 1863.-ban egy haszontel-
sok ember előtt az állandó szék-
-

ság fölötti haragjában az ég felé
lőtt, hogy mintegy az istenség irán-
ti kihevénak kifejezést adjon.*

A kifejezésnek gyalázónak kell
lennie: ezalatt az Isten iránti dur-
va tiszteletlenséget kell értenünk.
Ullés definitiója szerint: Gyalázó
kifejezések alatt az Istenre nem
illő s különösen becsületlenítő
tulajdonság állítósa vagy az isteni
tulajdonságok tagadása értetik.

Schmierer** szerint: a gyalázó
kifejezés az isteni lény isteni tu-
lajdonságának tagadásában vagy
reá nem illő tulajdonságnak állí-

* Kontz: 475. l. ** Schmierer: 346. l.

társában áll. Glasonló körülírást
ad Werner.*

Judicaturánk közelségi tá-
jékoztatást ad e tekintetben. „Gyere
ki az Uristenit” nem gyalázó kife-
jezés, hanem csak egyszerű káromko-
dás. A budapesti tábla a vádlottat
felmentette. (Bjt. XVII. k. 361. l.)

„B.... a meg az Ysten kendet”
meggyalázás. (Bjt. XVII. k. 362. l.)

„Megnyírnám én az öreg Ystent
is, ha itt volna előttem dögölve” gya-
lázó kifejezés. (Bjt. XVII. K. 362. l.)

„Yerus nem volt Ysten, hanem
csak egy böcs ember” szinten gyalázás.
(Bjt. XIX. k. 144. l.)

* Werner: 334. l.

„B.... a meg az Isten azt a tö-
reket” és b.... n meg az Isten beune-
teket” — mint az ítélet indokolásában
olvassuk — „Isten” nek, mint legfőbb
lénynek meggyalázása. (: Bjt. XXI. k. 128. l.)

„B.... n az Istenét, milyen
drágán ment el ez a ház” gyalázó
kifejezés (: Bjt. XXV. k. 192. l.)

Azonban a Btk. 190. és 75 §.-ai-
nak összevetéséből kétségtelen, hogy
az istenkáromlás vétsége csak
szándékosan követhető el. Szándék
(dolus) elemei pedig a tudat és az
akarát; tudat a cselekvésre, akarát
a cselekvésre és eredményre. Vád-

lottanak, hogy a Btk. 190. §.-a alapján büntethető legyen, tudnia kell, hogy Istent káromol, tudnia kell, hogy a kifejezések, amelyeket Isten ellen intéz, gyalázók, hogy cselekvése nyilvános, hogy közbizony okozására alkalmas. Ha valaki sértő szándék nélkül, csak pillanatnyi felhevülés, vagy bosszúság hatása alatt, vagy csak rossz szokásból használt istenkáromló kifejezéseket: e miatt nem esik a jelen §. büntetése alá. A képviselőház igazságügyi bizottsága is az Istennek „sértő szándékkal való” lealacsonyításától teszi függővé

az istenkáromlás büntetését, hang-
súlyozván, hogy ama szempont kel-
lő kiemelése annál szükségesebb,
hogy a bűnös szándékból eredt is-
tenkáromlás esetei az erkölcsiség,
vallásosság és illem tekintetéből
ugyan rosszalandók — de Isten
meggyalázására irányzott, gonosz
szándék nélküli kiejtett egyszerü
káromkodásoktól megkülönböztessenek”
(: *Angol gy. II. köt. 280. l.* :) Tehát az egyszerü
káromkodás, amely még kihágást
sem képez, nem büntethető istenká-
romlás gyanánt. (: *B. G. T. XVII. 363.* :).

Néhány ezek folytán min-

devesetre az, hogy a botrány okozására,
tehát az eredményre irányuló akara-
tot a vádlott tagadja és közvet-
lenül nem bizonyítható. Ha azonban
az egyes elemekre vonatkozó tudat
és az azokra irányuló akarat iga-
zolja van, kétségtelen, hogy meg-
volt az eredmény akarata is, mert
lehetetlen egy épeszű emberről el-
hinni, hogy mielőtt ismerte és akarta
a prinst, ne akarta volna az abból
feltétlenül bekövetkezni szokott pos-
teriust." (Hugyal: 135. l.)

Az 1879. XL. tc. 51. §.-ában ütköző ki-
hágás tekintettel ugyane törvény 28. §.

-ára nemcsak dolose, de culpose is elkövethető. A pillanatnyi felhevülés, bosszúság, harag behatása alatt, továbbá a csak rossz szokásból elkövetett, azaz a meggyondoltságot nélkülöző, önfeledt káromlás emélfogyva csak a Ktk. 51. §-a alapján büntethető. Az egyszerű káromkodás pedig, vagyis Isten nevének meggyalázás nélkül való, ok nélküli, tisztelen kiejtése egyáltalán büntetlen. Az indokolás is ilyen értelemben foglalt állást: „Azon szempont (: hogy t. i. a káromlás Istennek sértő szándékkal történt

nyilvános bealacsonyítása:) kellő ki-
emelésre annál szükségesebb, hogy a
bűnös szándékból eredt istenká-
romlás esetei az erkölcsiség, val-
lásosság és illem tekintetéből ugyan
rosszalandó, de Isten meggyalázására
irányzott gonosz szándék nélkül
kiszett egyszerű káromkodásoktól meg-
különböztessenek." (Anyaggy. II. 280. l.)

A delictum létesültéhez mel-
lett szükséges, hogy gyűlekezetben,
nyilvánosan, szóval vagy nyomtatvány,
írat, képes ábrázolat terjesztése
vagy közszemlére kiállítása által
követtesse el. Hogy mit értünk

nyilvánosság alatt, arra a Btk. első
tervezete megadja már a választ:
Ezerint „ nyilvánosnak tekintetik
a felhívás, vagy terjesztés, ha az
nem intéztetett a felhívóval vagy
terjesztővel családi vagy baráti viszony-
ban, vagy üzleténél, illetőleg fogla-
latosságánál fogva összeköttetésben
álló egy vagy több személyhez s ha
ez, tekintettel a helyre és időre, bi-
zalmas magánközlésnek nem mu-
tathozik. “ A későbbi javaslatok
mellőzték a dispositiót: mert
annak megállapítása, hogy mi
tekintetik nyilvános közvértel-

nek, a javasolt körülírás szerint is, csupán következtetés útján a kontra-
rio lenne elérhető. Ahol a szó:
„nyilvánosság” használtatik a tör-
vényben, ott mindenütt nemcsak
a titkos, hanem a „magán” fogal-
ma is ki van zárva. A „gyülekezet”
már maga kifejezi a nyilvános-
ságot; de a törvény szerint még
nem elég, hogy a nyilatkozat a gyü-
lekezetben ejtetett legyen ki, mert
két vagy három személy köré foly-
tatott magánbeszélgetés még nem
tekinthető nyilvánosnak. Ami pedig
az írás vagy nyomtatvány terjesz-

tézét illeti: alig lehet feltetni, hogy csupán az orokkoló voló köklést, akikkel családi viszonyban áll a köklő, nyilvánosnak tekintse a híroság.

A nyilvánosság fogalmát a következőkép világosítanók meg minden oldalról: 1. Kétségtelen, hogy a hely milyensége nem döntő. Egyedül Werner állítja, hogy a helynek is nyilvánosnak kell lennie. (i. m. 292. l.) Nem nyilvános helyen is történhetik valami nyilvánosan, pl. magánlakáson, ahol többen — foltragaszokon értesítve —

jelentek meg, s megfordítva nyilvános helyen ki lehet zárva a nyilvánosság. pl.: piacon két ember halk, nem a nyilvánosságra számít beszéde.

2.) A jelenlevők száma. Egy-két egyén előtt elkövetett cselekmény még nem lesz nyilvános. Hogy melyik számnál kezdődik a nyilvánosság, arra elvi szabály nem adható: a bíróságnak kell döntenie a többi ismérvek szorgos méltatásával. Kétségtelen azonban, hogy minél több ember volt jelen, annál nagyobb fokú a nyilvánosság.

A nyilvánosságnak a jelenlevők számától függő "különböző" fokait büntetőtörvénykönyvünk is ismeri; a legkisebb fokot a "többség" szóval fejezi ki (: 258. §.), mely kifejezés alatt a Curia-nak 32. számú döntvénye szerint legalább három személy érteendő; középfokú nyilvánosság az, melynek megjelölésére törvénykönyvünk a "nyilvánosan" terminus technikust használja (: pl.: a szemérem elleni vétésénél btk. 249. §. vagy — minket ez érdekel — a vallási tisztet tárgyainak meggyalázásánál kbtk. 51. §.) a

nagyfokú nyilvánosság megkívánása esetén így beszél a törvényhozó: gyűléskor nyilvánosan (: btk. 134, 171, 190. §. §.!) Hogy a fokok között hol van a határvonal, elvileg nem állapítható meg, ez ismét a bírói mérlegelés dolga.

A tárgyalt foki különbség alapján lehet szembeállítani a btk. 190. és a kbtk. 51. §. §.-ba ütköző tényálladékokat abban az esetben, ha valaki Gsten ellen intézett gyalaoló kifejezésekkel közbotrányt okoz: Közepfokú nyilvánosság esetén a kbtk. 51. §.-a, a nagyfokú

nyilvánosság esetén a btk. 190. §.-a alkalmazandó. A jelenlevők száma nem jelenti feltétlenül a nyilvánosság megállapíthatását. Lehet, hogy az elkövetéskor több személy volt jelen s még sincs nyilvánosság, ha ezek zárt kört képeztek.

A nyilvánosság s különösen ennek minket érdeklő legnagyobb foka azt kívánja, hogy a jelenlét lehetősége meg legyen!

Az uccán, piacou stb. bárki megjelenhetik, valamilyen népművelésigra bárki elmehet, ki a belépődíjat befizette, zárt körű táncvi-

galomra, ki meghívót kapott, vil-
lamoson, omnibuszon mindenkis
utazhatik, ha van helye és jegyet
vált stb. Ilyen körülmények között
megjelent sok ember előtt elköve-
tett hármlás nyilvánosan elköve-
tettnék szennő; hogy megvan-e a
nagyfokú nyilvánosság, az attól függ,
hogy az első kritérium léte: a gyű-
lekezet megállapítható-e? Nyilván-
osságról beszélünk továbbá, ha
a megjelenés lehetősége valamely
állás, hívató's természetéből folyik,
tehát pl. kari ülés, a közigazgatási
bizottság ülése, vagy pl. a részvény-

társaság közgyűlése. Az ilyen ülés-
sken összegyűltelek előtt elkövetett
cselekmény mindenesetre nyilván-
os, de rendszerint csak középfohú-
au és tehát csupán a kbtk. 51. §-á-
nak alkalmazásával veszt. (Írnyal: id.
m. 105. l.) . -

Ami indikaturóuk álláspont-
ját illeti, nem állapított meg a
141. §. szerinti nyilvánosság: 1, midőn
a káronulást néhány ember hallotta
(Bjt. IV. köt 204. l.); 2, midőn a cse-
lekmény (írgatás) egyes személyek
jelentetében követtetett el (Bjt. V. k. 83. l.);
3, midőn a sértő kifejezések kocs-

mában, ivás közben, kevés szánni személy jelenlétében használtattak.

(Bjt. VIII. Köt. 234. l.); 4.) midőn a Lúcia kimondotta, hogy a btk. 171. §-ának kvalifikáló súlypontja a gyülekezetre s nem egyenként a hely nyilvánosságára van fektetve; néhány főelő-vendégnek valamely alkalmi találkozása során a ^{2,} meg a ¹ gyülekezet legáltalább fogalmának sem felül meg (Bjt. X. 162. l.); 5.) mert azt a 171. §. szerinti nyilvánosságot nem a hely nyilvánossága alkotja meg, hanem az, hogy az állítást sokan hallják. (Bjt. XLII. 149. l.).

Viszont megállapítottam a 171.
§-ban körülírt nyilvánosság: 1.) mest
a cselekmény elkövetésének helye
nyilvános volt, (Bjt. VIII. k. 69. l.);
2.) mest a cselekmény a kocsmában
s ennek udvarán egybegyűlt igen
nagy számú nép előtt követtetett el.
(Bjt. X. köt. 353. l.); 3.) kell még a
tettesnek vonatkozó szándéka, az-
az egyrészt a káromlás nyilvános-
ságának a tudata, másrészt az
erre irányuló akarat. Ha tehát
valaki — bár gyűlekezetben — Istent
káromolja, de csak a szomszédjái-
val folytatott beszélgetés körében

és ugyan egész cselekvéséből kiveshetőleg úgy, hogy az éppen nem volt a nyilvánosságra szánva, szóval: ha konstatálható a dolus hiánya, a 190. §-ba ütköző vétség nem állapítható meg, dacára annak, hogy a közelebb állók a károklást véletlenül meghallották. 4.) Nyilvánosnak tekinti a törvény az irat, nyomtatvány, képes ábrázolat terjesztését, vagy közszemlére kiállítását. Így időszaki nyomtatványban, hírlapban való közlés minden esetben nyilvános. A nyilvánosság egy módja iratoknál (: kép:) a ter-

terjesztés is, aminek azonban nem szükséges nyilvánoson történnie, hanem itt is a többséggel körítés a döntő.

Schnierer szerint: „Irat, nyomtatvány, vagy ábrázolat terjesztése alatt oly cselekményt kell érteni, mely által annak tartalma több személyre nézve észlelhetővé tétetik, de semmiképpen szükséges, miként az irat, vagy nyomtatvány stb. példányai az egyes személyek birtokába jussanak.“ (: 253.—254. l.)

Werner pedig így definiál:

„A terjesztés alatt minden oly cse-
lekmény értendő, mely által az
irat stb. tartalmára egyszerre, vagy
successive több személy tudomásá-
ra juthat. A közszemlélésre való ki-
állítás pedig az iratnak stb. oly
helyen való elhelyezését jelzi, hol
azt bárki is láthatja és olvashatja
s így annak tartalmát tudomásul
veheti.“ (:235:)

Terjesztés és közszemlélésre ki-
állítás kiegészítik egymást. A ter-
jesztéssel biztosítva jut az irat s
ilyetén módon biztosíttatik a tar-
talomnak köztudatba jutása;

a közszemlére kiállításmál nem kerül birtokba az irat stb., művét is így tétetik hozzáférhetővé, a tartalom, hogy az irat nyílt, emberek által járt helyen kifüggesztetik stb.

Angyal a következő megkülönböztetést teszi: Közszemlére kiállításmál a súlypont a hely nyilvánosságában rejlik, azaz ha:

1.) oly helyen állíttatik ki, az irat stb., ahol bárki, vagy legalább is igen jelentéktelen feltételt teljesítve több ember megfordul, tehát nyilvános helyen (piac, ucca, boltterem, casino, átjáró, ház udvara,

bérház folyosója vagy udvara stb.:);
 csak az ilyen helyeken való kiállítás
 (kifüggesztés, kiragasztás, felraszolás)
 esik a közszemlére kiállítás fogal-
 ma alá. Ezt a kritériumot objectiv
 hozzáférhetőségnek nevezhetjük szem-
 ben a: 2.) subjectiv hozzáférhető-
 séggel, mely alatt a köztudatba
 jutásnak alapvető feltételét értjük,
 t. i. az íratnak stb. azt a sajátos-
 ságát, amelynek fogva harmadik
 személyek annak tartalmát ké-
 pességeiknél fogva megismerhetik.
 Egy japán nyelvű káromló íratnak,
 bár nyilvános helyen való kiállítása

a subjectiv hozzáférhetőség kritériumának hiányáról fogva nem subsummálható a törvény konstruálta nyilvánosság fogalma alá. A képes ábrázolatnál a dolog természeténél fogva mindig megvan a subjectiv hozzáférhetőség; ilyen elkövetési eszköznel tehát a nyilvánosságot, illetőleg elégséges az objectiv hozzáférhetőségnek bizonyítása.

Terjesztésnél a lényeg az, hogy a terjesztő a résztő tartalmú irat stb. birtokába helyezi, vagy helyes-teti a harmadik személyeket; az

sem más tehát, mint a nyilvános —
sokra hozatal egyik módja mint
ilyen — épügy mint a közszemlére
kiállítás — a subjectiv és objectiv
hozzáférhetőséget kívánja meg
kellétként.

A subjectiv hozzáférhetőség
alatt itt is azt kell értenünk, mint
a közszemlére kiállításnál.

Az objectiv hozzáférhetőség
már mást jelent itt, mint ott. Itt
lényeg az, hogy a sértő irat, nyom-
tatvány, képes ábrázolat a tettes
célratának megfelelően több em-
ber birtokába jussön vagy juthassön.

Magónak a terjesztésnek nem kell nyilvánosnak lenni, elégésége annak a lehetőségnek biztosítása, hogy az iratot több személy megismerhesse. Bár tökéletesebb az a befogás, mely az istenkáromlásban a jogsértést bünteti; a magyar büntetőtörvénykönyv eredményt is kíván a delictum befejezéséhez: a botrányt. A botrány büntetőjogi fogalmát ^{vagy objectiv} subjectiv értelemben vehetjük. Subjectiv értelemben akkor beszélhetünk botrányról, amikor az istenkáromlásról közvetlen tudomást vett egyének tényleg felháborodtak s az

igazolva van; objektív értelemben a bíróság feladata egyedül az, hogy megvolt-e a cselekményben minden, ami szükséges ahhoz, hogy a cselekmény botrányt idézhessen elő.

Flarai irodalmunkban a szubjektív felfogás hívei: Kant, Werner és Finkey. Ullés már objektív és azt mondja, hogy „a kellek szorosán összefügg a nyilvánosság kellekével, mert anélkül, hogy valaki az istenkáromlást oly módon követi el, mint ezt a 171. §. meghatározza: rendszerint közbotrányt

is okoz s emélfogva az utóbbi kel-
tők mindig fenntartogni látják,
ha a nyilvánosság a jelzett érte-
lemben létezik." (: 124. l.)

Vargha szerint: „Annak meg-
állapítása végett, hogy a botrány
büntetőjogi lényegét szubjektív, vagy
objektív irányban kell-e kifej-
teniünk, megelőzőleg azon kérdés
oldandó meg, hogy az érintett bűn-
cselekmények ismérvét a törvény
által védett érdek megsértése, vagy
puszta veszélyeztetése képezi-e.”
(: 391. l.). Az istenkáromlást a vol-
társakadását biztosító állomány.

mint a vallásos érzületet sértő cselekményt büntetheti.

Ha ezen a helyes alapon indulunk el, nyilvánvalóan a szubjektív felfogáshoz kell csatlakoznunk. Ugyanis, ha ~~tehát~~ a káromlás nem más, mint a vallásos érzület durva megsértése, tárgya ennek az érzületnek megsértése másból, mint az egyes individuum vallomásától vallomásától meg nem állapítható: kétségtelen, hogy a botrány csak szubjektív fogalomként konst^{ny}álható. (Voltaképpen az objektív meg-

állapítás is szubjektív, mert a bot-
rány objektív fogalma nem más,
mint a cselekménynek a bíróban
letükörözőlött képe.).

A szubjektív theoria tehát a
helyes, de bizonyos módosítással.
A bírónak ugyanis kettős a fel-
adata: először kutatnia kell, hogy
tényleg megbotránkosott-e legalább
egy a cselekményről közvetlenül
tudomást vettek közül, ha igen, így
meg kell állapítania, figyelemmel
a közfelfogásra, vajjon van-e a
felháborodásnak reális alapja?
Ha erre a kérdésre is igennel

felelhet, így létezőnek veszi a bot-
rányt; ha pedig így látja, hogy a
felháborodás csak érzékenységek,
kicsérja stb. Amennyiben a kihall-
gatott tanúk egyhangúsan így
vallanak, hogy nem botrányoztak
meg, vagy egyáltalán nem lehetett
bizonyítani a felháborodást, így is-
mét tovább kell kutatni és pedig
ugyanabban az irányban, mint
a fenti esetben. Meg kell állapítani
— ismét a körfelfogásra szegott nem-
pontból — vajjon alkalmas volt-e
a cselekmény a botrány előidé-
zésére vagy nem? Ha nem volt

alkalmas, úgy feltétlenül kizártnak veendő a botrány, ellenkező esetben: a kísérlet állapítandó meg.

A *inductura* már hol ennek, hol annak a felfogásnak hódol.

Egy szubjektív alapon állt a bíróság a következő ítéleteknél:

a.) Vádlott elítéltetett, mert cselekményével a jelenvalókat megbotránykoztatta. (Bjt. VIII. köt. 493. l.).

b.) Vádlott az inkriminált cselekmény alól felmentetett, mert a jelenlevők egyike sem botránykozott meg. (Bjt. VIII. köt. 303. :).

c.) A cselekmény a Btk. 190. §-a alapján minősítettett, mert az eskü alatt kihallgatott tanúk egybehangzó vallomása szerint a vásáros közönség közt nagy megbotránkozást idézett elő. (Bjt. XVII. köt. 363. l.).

d.) Vádolt a tanú és feljelentést tevő vallomása szerint közbotránnyt idézett elő. (Bjt. XXV. köt. 192. l.).

e.) Igazolva van, hogy a cselekmény miatt a hívek közül többen az imaházból megbotránkozva távoztak el. (Bjt. XXVI. köt. 243.-245. l.).

f.) Az eljárás adataival bebizonyított, hogy vádlottak nyilván-

nosan botrányt követtek el. (Bjt. XXVIII. k. 114. l.)

Objektív irányt követtek bíróágaink a következő ítéletek hozatalakor:

a.) Vádlott bűnösnek mondott ki, mert tudhatta, hogy cselekménye közbotrányt idéz elő. (Bjt. III. köt. 6. l.)

b.) Vádlott tiszteletlen magatartása és a hívek vallásos érzelmeit sértő cselekménye nyilvánosan követtetve el közbotrányt okozott. - (Bjt. X. köt. 291. l.).

c.) Bíróág elítélte a vádlottat, mert ez az állam által elismert vallászentetési gyakorlatára rendelt

helyiségében nyilvánosan követett
el botrányt. (Bjt. X. köt. 311. l.).

d.) Vádolt nyilvánosan nyilat-
kozott s így közbotrányt okozott.

(Bjt. XIX. köt. 144. l.).

e.) Vádolt cselekménye olyan
volt, hogy a helyes gondolkodású
községi lakosok meg kellett, hogy
botránkozzanak (Bjt. XXVII. köt. 229. l.).

f.) Tekintve, hogy vádlott cse-
lekménye már magában botrányos...
(Bjt. XXIX. köt. 254. l.)

g.) A bíróság vádlottat elítélte,
mert a cselekményen a jelen volt
egyének meglotránkozhattak. (Bjt.

XLI. köt. 143. l. j.

Az istenkáromlás egyébként
vétség s a Btk. értelmében egy évig
terjedhető fogházzal s ezer forintig
terjedhető pénzbüntetéssel bünte-
tendő. Ezt azonban bővebben
fejtegetnünk szükségtelen.